

Zijne excellentie de Minister van Financiën,
De heer Ir J.R.V.A. Dijsselbloem
Korte Voorhout 7
Postbus 20201
2500 EE Den Haag

Den Haag, 7 oktober 2014

Betreft: Financiering MKB-ondernemers.

Geachte heer Dijsselbloem, beste Jeroen,

Met grote verbazing heb ik kennisgenomen van uw uitspraken in de oktobereditie van het blad Bank|Wereld van de Nederlandse Vereniging van Banken (NVB). U stelde hierin dat het begrijpelijk was dat banken geen leningen meer uitschrijven aan het MKB. Hierbij werd weinig blijk gegeven van het inzicht dat het Nederlandse midden en klein bedrijf in een wurggreep zit vanwege de praktisch onmogelijke opgave om financiering aan te trekken. Iets waarvan ik weet dat het bij u als Minister van Financiën wel degelijk bekend is.

We zien eindelijk de lichtpunten in de economie. We beginnen de crisis achter ons te laten. Ik had daarom een oproep verwacht van u dat het moment gekomen is om weer te gaan investeren. Het lijkt nu alsof u het signaal af wilt geven dat we beter nog een aantal jaren in de crisis kunnen blijven hangen.

Laat ik voorop stellen dat ik het met u eens ben dat niet-valide bedrijven of weinig kansrijke ideeën inderdaad niet gefinancierd moeten worden. Ik zal nooit oproepen om gratis geld te verstrekken of geld uit te delen aan weinig hoopvolle projecten. U heeft echter een kans onbenut gelaten om oplossingen te schetsen voor de zeer penibele situatie waar kleine ondernemers nog steeds mee te maken hebben.

Een totaal van 99% van de ondernemers is afhankelijk van de bank. Van één van de 4 grootbanken om precies te zijn. Zij hebben bij deze banken hun langlopende bedrijfslening, hun kortlopende kredietfaciliteit en in de privé-sfeer ook hun hypotheek en pensioen. Kleine bedrijven zijn niet alleen afhankelijk van hun huisbankier, ze zitten er ook volledig aan vast. De liquiditeitsreserve staat bij ondernemers onder druk. Goed lopende bedrijven krijgen van de ene op de andere dag van hun bank te horen dat hun liquiditeitspositie moet verbeteren en dat anders de lening wordt opgezegd. Zonder werkkapitaal is er echter geen ruimte om te ondernemen. Zij moeten ademruimte hebben in de marge tussen het inkopen van een product en het toevoegen van waarde. Als de bank deze mogelijkheid wegneemt houdt een onderneming op te bestaan.

Ik schets hierbij drie oorzaken die aan de grondslag liggen van het deplorabele financieringslandschap. In mijn ogen hebben ondernemers het recht om op elk van deze punten actie te verwachten vanuit de kant van de overheid. Er is inmiddels sprake van dusdanig marktfalen dat ingrijpen nodig is om de weg naar boven weer te bewandelen.

Ten eerste zijn de overhead kosten voor banken om kleine kredieten te verstrekken zeer hoog. Onder druk van de toezichthouder neemt de compliance afdeling alsmaar grotere proporties aan. Waar regelgeving eerst was doorgeslagen door banken de volledige vrije hand te geven slaat de regelgeving nu door naar de andere kant. De bancaire sector wordt overgereguleerd. Dit gaat ten koste van het inzetten van mankracht ten gunste van de normale kernactiviteiten van de bank: leningen uitzetten aan solide bedrijven. De overhead kosten zijn ook om een andere reden hoog. De vaardigheden die een kredietanalist moet bezitten zijn niet wezenlijk anders om een krediet van een miljoen te beoordelen dan voor een krediet van 20 000 euro. Het uurloon – in bankierstaal de gemaakte kosten ten opzichte van elke verdiende euro – is hoog. Er gaat een verkeerde incentive uit naar de bank om de kleinere kredieten waar minder marge op zit te schrappen. Vanuit de banken is dit echter kortzichtig. Een krediet aan het MKB was altijd ook een investering voor de bank. Een investering die zich niet in het eerste jaar uitbetaalde maar waarbij de wet van de grote getallen ging spelen op het moment dat een bepaald percentage kleine klanten doorgroeide naar grotere ondernemingen. In het verleden werden de hogere kosten voor kleinere kredieten betaald uit de winsten bij grotere klanten. Wat er nu gebeurt is het omgekeerde. Er wordt alleen nog maar gekeken naar de korte termijn winst. De bank gooit de kleine klanten eruit, zij stopt simpelweg met het verlenen van kredieten aan startende bedrijven. Er wordt alleen geogst maar niet meer gezaaid.

Ten tweede is de financierbaarheid van MKB-ondernemers afgenomen als gevolg van verminderde economische vooruitzichten. De orderportefeuille is sinds de start van de crisis vaak teruggelopen. Het kleinbedrijf is vooral afhankelijk van de binnenlandse vraag en de koopkracht van consumenten. Dit is een factor waar de bank zelf niets aan kan veranderen. Er is echter wel een rol van de overheid weggelegd om uitstaande leningen aan het MKB goedkoper te maken. Dit brengt mij bij punt drie.

De financieringskosten zijn voor het uitzetten van leningen hoog. De regels onder CRDIV hebben de banken gedwongen om zich in korte termijn te herkapitaliseren. Onder deze druk hebben de banken hun balansen zo snel mogelijk ontdaan van meer risicovolle portefeuilles waarin met name het MKB is oververtegenwoordigd. Het gevolg is geweest dat onbenutte kredietfaciliteiten zijn ingekort en dat uitstaande kredieten – met name voor werkkapitaal – zijn opgezegd of niet zijn verlengd.

Het eigen vermogen van het MKB is de afgelopen jaren rap geslonken. Tegelijkertijd is de kapitaalmarkt voor kleine bedrijven in Nederland onderontwikkeld. Ter vergelijking, in de Verenigde Staten wordt slechts 20 % van de bedrijven bancair gefinancierd. De rest wordt ingevuld door private investeerders, Business Angels en Private Equity.

In de door u voorgestelde verhoging van de prospectuskosten voor het naar de beurs brengen van bedrijven wordt er onder druk van de Tweede Kamer dan ook terecht een uitzondering gemaakt voor MKB-bedrijven. Het getuigde in ieder geval niet van de visie dat de markt voor private investeringen in het MKB ook in Nederland op gang gebracht kan worden. Door dezelfde regelgeving en toezicht eisen te stellen aan zowel de grootste spelers op de markt als kleinere nieuwkomers geeft u alternatieven onvoldoende kans.

De hierboven genoemde aandachtspunten hebben een zeer nadelig effect op de Nederlandse economie om twee belangrijke redenen. Ten eerste verkeert de economie in een vicieuze neerwaartse spiraal. Doordat bedrijven in slecht weer verkeren nemen zij minder goederen en diensten af van andere bedrijven. Zij nemen minder personeel aan waardoor de koopkracht daalt. De betalingstermijnen worden opgerekt ten einde de liquiditeit te verhogen. Deze spiraal moet worden doorbroken. Bedrijven opereren in een ecosysteem. Goedlopende bedrijven trekken andere goedlopende bedrijven aan. Innovatie komt voort uit een solide investeringsklimaat. Op dit moment blijven goede ideeën op de plank liggen omdat de ondernemer de financiering niet rond krijgt.

Ten tweede ontstaat een nog groter financieringsprobleem zodra de economie steviger aantrekt. Hierdoor wordt enerzijds de reden voor banken om vanwege het economisch vooruitzicht geen leningen te verstrekken minder nijpend. Echter, de problemen met de financieringskosten en de hoge overhead blijven gelijk. Het enige wat banken op dat moment rest is het verhogen van de rentepercentages wat vervolgens weer een drukkend effect zal hebben op de vraag naar financiering. Niet omdat er geen goede ideeën zijn, maar omdat in de huidige markt het systeem zichzelf tegenwerkt.

Als eerste vraag ik u om bij de huidige staatsbanken ABNAMRO en SNSREAAAL in te zetten op het element van de overheadkosten. Stop met het over-reguleren van de bancaire sector. Het enige gevolg is dat banken standaardproducten gaan aanbieden terwijl je juist behoefte hebt aan maatwerk en aandacht. Zolang deze banken in publieke handen zijn heeft u de verantwoordelijk en de mogelijkheid om te zorgen dat elke lening op z'n minst op de individuele merites beoordeeld wordt. Zowel bij de kredietaanvraag als bij het beheer van deze uitstaande leningen. Haal deze banken uit de etalage en gebruik het moment om ze in te zetten ten gunste van de Nederlandse economie.

Ten tweede vraag ik u om, in ieder geval bij de twee staatsbanken, de incentive weg te halen om de bankbalansen te versterken over de rug van het MKB. Dit kan bijvoorbeeld door als overheid garant te staan voor de risico's die de Nederlandse banken lopen op MKB leningen. Breid de borg- en garantstellingsregelingen uit naar het niveau van de MKB portefeuille in plaats van de individuele lening. Stimuleer het securitiseren van MKB-leningen.

Ten derde vraag ik u om de wetgeving voor de financiële sector te veranderen zodat concurrentie van buiten de Nederlandse markt een kans krijgt om toe te treden. De compliance kosten zijn dusdanig hoog dat banken uit omringende landen eerder vertrekken uit Nederland dan dat zij hier de markt komen veroveren. Dit werkt innovatie in de markt tegen en geeft het kleine aantal banken dat wel actief is op onze markt geen enkele reden om maatwerk te leveren en daadwerkelijk in te zetten op service aan het MKB.

Ik hoop dat u mijn noodkreet op zal pakken en zal zien als aanmoediging om het financieringsklimaat in Nederland de nodige impuls te geven. U heeft als Minister van Financiën de tools in handen.

Hans Biesheuvel
ONL voor Ondernemers